

A SZELLEMI SZABADSÁGÉRT.

Romain Rolland manifesztuma a háboru után.

„Szellemi munkások! — széles e világon szétszórt bajtársak! — elszigetelve öt hosszú éven át hadseregek, cenzura és harcoló nemzetek gyűlölete által, Hozzátok szólunk ma, midőn végre lehulltak a sorompók és megnyíltak a határok. Felhívunk mindnyájatokat megújítani hajdani testvéri szövetségünket, — de legyen ez egy új szövetség, erősebb és biztosabb alapokon nyugvó, mint a régi.

A háború zűrzavart okozott köztünk. A szellemi munkások legtöbbször minden bölcsességét, tudományát és művészetét a hadviselő felsőbbség szolgálatába állította. Ismerjük az, egyes ember gyöngeségét nagy tömeghatások elemi erejével szemben: ime ezek mindent elsöpörtek, mert nem voltunk felkészülve az ellenállásra. Hadd szolgáljanak e tapasztalatok intő példaként minden jövődökre!

Kutassuk a nagy összeomlás okait: a gondolkodók éppen úgy mint a művészek térdet hajtottak a háború bálványa előtt és csak szították a gyűlölet lángját, mely Európa testét és lelkét egyenlően emésztette. Tudományuk, emlékezetük és képzeletük tárházában keresve-kerestek okot a gyűlöletre és találtak régit és újat, történelmi, jogi, tudományos vagy költői alapon. Lerombolták — talán nem is szándékosan — a kölcsönös megértést és szeretetet, elrútván és meggyalázva az Eszmét, melynek elhívott munkásai voltak. Így lett ez szenvedélyek eszköztévé, egy-egy politikai vagy társadalmi klikk, egy állam, haza vagy osztály önző érdekei szolgálatában. Ma minden nemzet, mely részt vett ez örült tülekedésben, győztes és legyőzött egyaránt megsebezve és leszegényedve került ki a küzdelemből, alázatosan, szíve mélyén szégyelve tettét, hogy örültsege rohamában elárulta az Eszmét.

Talpra! Szabadítsuk fel a Szellemet minden kötelék, szégyenletes megalkuvás és titkos szolgálat alól! A Szellem nem lehet szolgája senkinek és semminek! De mi mindnyájan a szolgálai vagyunk. Es rajta kívül nem ismerünk más urat. Arra születünk, hogy védjük világosságát, előre vigyük lobogó fáklyáját, — köréje gyűjtve minden tévelygőt. A mi kötelességünk, a mi elhivatásunk sötét éjjelek felforgató szenvedélyei közepette az örökké mozdulatlan sarkcsillagra tekinteni. Kölcsönös megvetés és bűnös indulatok közül hadd emelkedjünk fel az egyetlen igazsághoz, mely szabad és végtelen, felette áll minden előítéletnek, fajnak vagy osztálynak. Mi szeretjük az emberiséget. Szívvel-lelkekkel érte dolgozunk, de csak érte! Nem ismerünk különböző népeket, — de ismerjük a népet — mely mindig véres verejtékkel öntözi előrehaladásának rögzös útjait, — e nép minden embernek összessége, a kik egymás között mind testvérek!

Hadd ébredjenek az emberek e nagy testvériség tudatára és mi verjünk hidat vak küzdelmeik felett az egy igaz és örökkévaló Eszme diadalára!

Franciából fordította: DR. KAUNTZNÉ ENGEL ELLA.

AKTUÁLIS ÜGYEK. *)

Énekeskönyvünk új kiadásához.

Hosszas bevezetés nélkül röviden csak annyit, hogy énekeskönyvünk új kiadása — *készül*, komolyan készül. Ismertetésére más-kor kerítünk módot, ha már egyszer igazán tullezünk az előkészítésen. Az előkészítő bizottság természetesen ezután is szívesen vesz minden hozzászólást és tanácsot, azt szeretné, hogy lehetőleg mindenkit belevonjon a munkába s hogy legalább semmi óhajást meghallgatatlanul ne hagyjon, annál is inkább, mert az ideális sorrend az volna, hogy előbb mi is próbakiadást rendezzünk, mint a reformátusok. Ám erre ma gondolni sem lehet, de meg — sajnos — nem is vagyunk olyan sokan, hogy anélkül is meg ne érthetnők egymást s attól kellene tartanunk, hogy a sok bába közt elveszítjük a gyereket. A mi bábáink (bár többen volnának!) a legfontosabb irányelvekre nézve eddigelé még egy véleményen volnának, azt is tudják és érzik — ami bábák közt elég csodálatos —, hogy sok bába közt elvész a gyerek, s ezért a *dallamot* Régeni Áron, a *szöveget* alulírott kezébe adták, vagy készülnek adni.

A dallam lévén a fontosabb, a megrostálást kántoraink már az őszi főtanácsi ülések alkalmával elvégezték nagyjában. Csak szöveg kell még: a kabáthoz gomb — s a gombhoz kabát. Természetesen ezt már nem lehet bizottságilag elintézni. A vers nem olyan, mint az ügyszerű. A csend érleli, nem a forum zaja. Ha kézről-kézre fogdossák, méricskélük, lefoszlik a himpora, elszáll a lelke, a színes virág a sok ide-oda „igazítgatásban“ száraz és okos theologiai értekezéssé fonnyad és ványad s viszont az értekezést egy-két alkalmi még oly sikerült császármetésés se avatja vessé. Szomorú bizonyossága ennek a különböző kiadások ötletszerűen toldozó-foldozó és sokszor inkább rontó, mint javító igazítása.

Mi a szövegrevíziót sokkal gyökeresebbnek, mélyrehatóbbnak, körültekintőbbnek, tervszerűbbnek és főleg öntudatosabb irányelveken gyökerezőbbnek képzeljük. S minthogy ezt bejelentés nélkül, nemcsak a megbízó hatóság, hanem a nagyközönség előtt való bejelen-

*) Folyóiratunk múlt számában megjelent „A bölcsészet tanítása a Teológián“ című tanulmányra több reflexió érkezett s még többnek készüléről van tudomásunk. Ha az összes válaszok együtt lesznek, visszatérünk a dologra.

Itt jegyezzük meg, hogy dr. **Ferenczy Géza** egyházi főgondnok úrnak „*Jelenlegi egyházpolitikánk irányelvei és teendőink*“ című aktuális tanulmánya a főgondnok urat váratlanul ért szomorú gyász miatt lapzártálg nem juthatott kezeinkhez s így annak közlése a jövő számra marad.

Szerk.